

נחזור לר' מאיר אוירבך, האמרי בינה...

- אגב, הוא היה נכד של ה"בית יוסף" וממילא, כל הבנים והנכדים של הבריסקר רב, יש להם סבא ה"בית יוסף". ובאמת פעם כשהבנים היו בצפת, כשהם חזרו אמר להם הבריסקר רב, 'הייתם אצל הסבא שלכם?...'

על כל פנים, היה לאמרי בינה עוד נכד, שקראו לו ר' מנחם. הוא היה תלמיד חכם גדול ומובהק, והיה מעסקני הציבור הגדולים בירושלים.

מנחם הזה זכה, בילדותו, ללמוד אצל הסבא האמרי בינה. ופעם אחת באמצע הלימוד אמר האמרי בינה לנכדו מנחם. 'תדע לך, אם פעם יפגוש אותך מישהו ויטען על הסבא שלך, שנשמט ממנו, בספרו "אמרי בינה", דברי ה"משנה למלך", וכמובן ש'אישתמיטתיה משנה למלך' - זה בזיון. תענה לו, שה"משנה למלך" אישתמיטתיה תוס'...

ואמנם האמרי בינה לא כתב בספרו שאישתמיטתיה למשנה למלך תוס'. [ואפשר להבין את זה] כמו שהרב אברמסקי אמר פעם, 'דער אויבערשטער גיט נישט יארן מיט לעבן, אז מען זאל שרייבן, אז יענער גאון האט פארזען א תוס'...' כך אמר רבנו יחזקאל, שהקדוש ברוך הוא לא נותן שנים וחיים כדי לכתוב שגאון פלוני נשמט ממנו תוס'. ולכן בספרו, לא הזכיר האמרי בינה את המשנה למלך [כדי שלא יצטרך להזכיר מהשמטת התוס'], אלא לדינא הוא כתב דלא כהמשנה למלך, בלי להזכיר את שמו. ורק לנכדו הוא אמר, שאם מישהו יטען עליך שהסבא שלך נעלם ממנו המשנה למלך, תענה לו שלמשנה למלך נשמט תוס'. כך הוא אמר לו, והמשיכו הלאה בלימודם*.

* א.ה. ואגב, ראינו לנכון לכתוב כאן סיפור ששמענו בשיעור הקבוע ב"שמירת הלשון", אחר תפילת מוסף, ביום שבת קודש פר' יתרו, כ' שבט תשס"ט, בבית המדרש "ירחי כלה" זכרון מאיר בני ברק.

יום אחד, כשהרב אברמסקי כבר כיהן כרב בלונדון, בא אליו רב אחד לביקור, וכשראה את בן הרב, מנחם עזרא, והוא עוד לפני בר מצוה, שוחח אתו, ובין הדברים הוא שאל אותו על טיבו של שם החיבור "משנה למלך", ואמר שזה פלא, שאדם מחבר חיבור וקורא לעצמו "משנה למלך", שהוא "משנה" לרמב"ם ה"מלך"? והילד לא ידע לענות.

אמר לו הרב המבקר, שבהקדמת ה"משנה למלך" [שכתב המסדר ר' יעקב כולי זצוק"ל, מחבה"ס "ילקוט מעם לועז"], כתוב את הסיבה לשם זה, מאחר שיש כבר שלשה מפרשים קודמים להרמב"ם, הלא המה, ה"מגיד משנה", ה"לחם משנה", וה"כסף משנה", שראשי התיבות של שמותם הם "מל"ך", והחיבור הזה הוא שני להם, לכן נתנו המסדרים לחיבור הזה את השם "משנה למלך", דהיינו, שהוא שני ל"מגיד משנה", ל"לחם משנה", ול"כסף משנה". אחרי שהלך הרב ההוא, שאל הרב אברמסקי את בנו, מנחם עזרא, מה הוא דיבר עם הרב,

עברו שנים...

- זה מעשה נורא.

עברו שנים, מנחם הזה גדל בתורה, ובמשך השנים גדל גם בהחזקת התורה, ובשנת תרס"ט, בהיותו באזור גיל ארבעים, הוא היה מעסקני הציבור בירושלים בתקופה ההיא, והגיע לפרק של "אלו הן הגולין". כיון שהמצב הכלכלי בירושלים היה חמור החליטו גדולי ירושלים כי עליו להיות שלוחא דרבנן. שהוא יסע לארצות הברית ויעשה מגבית למען אנשי ירושלים.

הוא הגיע לעיירה בארצות הברית שלפי התוכנית שיעצו לו מראש, שם היה אמור לערוך את המגבית, וכשהגיע קבלו את פניו ואמרו לו, 'באמת טוב שהגעת, ברוך הבא, אבל העיתוי לא כל כך מתאים, כיון שאתמול הגיע לכאן הרידב"ז... מצפת הוא בא בשביל המגבית למוסדות שלו בצפת, ומכיון שבמקום הזה אין אפשרות לערוך שתי מגביות בעת ובעונה אחת, לכן תתן קודם לרידב"ז שבועיים, בהם יעשה הוא את המגבית שלו ואחרי תקופה של עוד כשבועיים תוכל לחזור לכאן לערוך את המגבית שלך. ובינתיים תוכל לנסוע למקומות אחרים. הוא שמע את הדברים, אך הואיל וכבר היתה שעה מאוחרת בלילה, הוא נשאר לישון שם. אכסנו אותו ב"מלון" מסויים ובשעת לפנות בוקר, הוא כבר קם ויצא בשקט לפרוזדור.

- וכאן מתחיל החלק המרגש של הסיפור.

הוא יוצא בשקט מהחדר לפרוזדור של המלון, ואז הוא רואה שהולך הלך וחזור "אריה"... "ארי דבי עילאי", הולך הלך וחזור ומשנן גמרות, מי זה יכול להיות? הוא הבין, שהדמות הקדושה הזו, זה הרידב"ז. ממש נורא נורא. כך הוא מסתובב לו עם העיניים הבערות שלו, הולך הלך וחזור... וחוזר בעל פה...*

וסיפר לו את הדברים שאמר לו אודות שם החיבור "משנה למלך", אמר לו הרב אברמסקי, אני גם לא ידעתי את סיבת שם החיבור הזה, "משנה למלך", אבל זה לא נורא, כיון שמי שלא יודע את זה לא חסר לו כלום בידיעת התורה ולא בוחנים על זה בשמים, ידיעת התורה זה לדעת גמרא, רש"י, תוס', ראשונים ואחרונים...

(עד כאן נאמר בשיעור הנ"ל)

* הרידב"ז היה אומר גמרות בעל פה...

סיפר רב אחד שהוא פגש אותו פעם בתחנת רכבת באנגליה, ושניהם איחרו את הרכבת והתיישבו לחכות לרכבת הבאה, הרב ההוא שהיה צעיר נגש לרידב"ז ואמר לו שיש לו קושיא במסכת יבמות. אמר לו הרידב"ז, 'וואס דארף מען קשיות? ... יבמות? ...? קומט לערנען צוזאמען יבמות...'
[-מה צריך קשיות? בא נלמד ביחד יבמות]

'יבמות? ... קומט לערנען צוזאמען יבמות'. מקושיות לא יודעים. התחיל הרידב"ז להגיד בעל פה את כל הסוגיא הראשונה של יבמות ד"עליה", מתחילת המסכת עד דף ט, הוא אמר בעל פה,

נגש אליו ר' מנחם בחרדת קודש והקביל את פניו. שאל אותו הרידב"ז, 'ווער זיינט איר?'... מי אתה? אמר לו, 'אני מנחם אורבך מירושלים'. אמר לו הרידב"ז, 'אָפּשָׁר זיינט איר אַ אַייניקל פון דעם אמרי בינה?'... אולי אתה נכד של האמרי בינה? זאגט ער, 'יא...' [-ואמר, כן]. המשיך הרידב"ז ואמר לו, 'איר ווייסט אַז אַייער זיידע האָט פאַרזען אַ משנה למלך?'... אתה יודע שהסבא שלך, נשמט ממנו משנה למלך?...

כך אמר לו הרידב"ז. אחוז כולו כאש...

אש בוערת...

אומר לו ר' מנחם, כך, בשקט,

'נכון, הוא השמיט את המשנה למלך, בגלל שהמשנה למלך נשמט ממנו תוס'...'

הרידב"ז נדלק ממש...

ואמנם ההמשך של הסיפור לא כל כך מצלצל לי, אבל כך מספרים. הרידב"ז שמע את הדברים, התחיל ללכת הלך וחזור, וחוזר לעצמו, 'דער משנה למלך האט פארזען א תוס'??...' כמובן שהוא העביר במחשבתו את התוס' שבש"ס, אך הוא לא מצא לאיזה תוס' הכוונה. אמר לו ר' מנחם אורבך, בשקט. 'ס'איז א תוס' אין סדר נזיקין...'

על המקום, הרידב"ז נעצר ונתן צעקה.

אוי וויי...

'זה הרי תוס' בבבא קמא...

בדף פלוני ודיבור המתחיל אלמוני'.

ואז, דבר ראשון הוא נתן לו נשיקה,

- היתה לו אהבת תורה נוראה, כמו שידוע שאת כל ילדי החיידר הוא היה מנשק, מרוב אהבתו לתורה.

אחר כך, אמר לו הרידב"ז,

תגיד...

בשביל מה באת לכאן?...

- מה אתה עושה כאן באמריקה?

מלה במלה כקורא מתוך הספר, גמרא רש"י תוס'. כשגמר, שאל הרידב"ז, 'יש עוד זמן?' אם כן, בא ונגיד את הירושלמי, וכך הוא אמר גם את הירושלמי.
- זה הרידב"ז.

אמר לו ר' מנחם, שהוא בא לעשות "מגבית", בשביל המוסדות בירושלים.
אמר לו, הרידב"ז,

'תראה, גם אני באתי בשביל מגבית. אבל הואיל ואתה נכד של האמרי בינה
שהוא "תפס" את המשנה למלך שאישתמיט מיניה תוס', אני מחוייב לעצור את
המגבית שלי, ועכשיו, שבועיים ימים, אני מגוייס עבור המגבית שלך.
ושבועיים הוא עבד רק בשבילו.

זה סיפר לי ר' אלעזר צדוק טורצ'ין בשם ר' יצחק גרינברג, והואיל ורציתי
לדעת אם הסיפור הזה הוא בבחינת "מלקט" או בבחינת "מחבר" *... לא
התעצלתי, שלחתי מכתב לר' יצחק גרינברג שהיה גר בפתח תקוה. כתבתי לו
ששמעתי בשמו מר' אלעזר צדוק טורצ'ין את הסיפור מהרידב"ז, והייתי מעוניין
לשאול אותו שתי שאלות. א. האם הסיפור נכון ובצורה כזו זה היה? ב. מה התוס',
מה המשנה למלך ומה האמרי בינה?

ר' יצחק היה אדם נחמד וגם לא עצלן, ענה לי תשובה יפה. הוא כתב שהוא היה
יליד יפו ולמד בתלמוד תורה "אור זורח" בעיר ואחר כך, עוד בילדותו, הוא נסע ללמוד
בירושלים, וגדל אצל ר' מנחם אוירבך והוא סיפר לו את הסיפור הזה. ובדיוק ככה זה
היה. והוסיף, שהוא לא זוכר על איזה תוס' ומשנה למלך מדובר בסיפור הזה.

ולאור ההתפעלות מהאהבת התורה של הרידב"ז, רציתי להוסיף, בהתרגשות
גדולה, עוד נקודה אחת לגבי הסיפור הזה. לפני שנים רבות ספרתי את הסיפור הזה
בערב חג השבועות, בתלמוד תורה "תורת אמת" בבני ברק, כדי להכניס בילדים
אהבת התורה, והוספתי שלא ידוע היכן התוס', המשנה למלך והאמרי בינה. למחרת
חג השבועות, באיסרו חג, אני פותח את תיבת המכתבים ואני רואה, שמונח שם דף,
בלי מעטפה, כתוב בכתב יד ילדותי, כנראה מילד בכתה ז' ובו כתוב,
'לכבוד הרב שליט"א.

התוס' הוא בבבא קמא דף צ"ד עמוד א' דיבור המתחיל...
המשנה למלך, הלכות מתנות עניים פרק... הלכה... ד"ה...
והאמרי בינה הלכות תרומות ומעשרות...**

- בלי חתימה.

* עשרה ימים אחר פטירתו של מרן הרב שך זצוק"ל קבלתי ספר סיפורים עליו, טלפנתי אל המחבר
ושאלתי אותו איך זה שהוא הצליח להוציא ספר כל כך מהר? וענה לי, אני לא מלקט, אני מחבר...
** א.ה. ויעוי' קה"י זרעים סימן א'.

ממש התרגשות גדולה...

הילד שמע את הסיפור, בא הביתה וסיפר לאביו שהוא בן תורה,
האבא הקריא לילד את המראי מקומות, והוא כתב בכתב ידו...

התרגשות...

על כל פנים,

זה סיפור **נורא**, של אהבת תורה...

אתה מבין??

- אני אין בכוחי להסביר כמה אהבת תורה מונח בזה.

הוא נכד של האמרי בינה, ובגלל שהוא נכד של הסבא הזה ש"תפס"
את המשנה למלך, אז ער האט פארזען א תוס'... שהוא שכח תוס', עד
כדי כך הוא התמסר עבורו...

נורא!!

וכל ה"שבט" הגדול והנכבד הזה של ה"אברמסקים", הם, כולם, נכדים של
הרידב"ז הזה, ואם כן כמה אנו מחוייבים בכבודם, מחמת אהבת התורה.

בין אדם לחבירו

ברוך ה', יש הרבה מה להגיד. הרי ה"חזון יחזקאל" היה תופעה פלאית. אחד
מבין אמר לי, שכבר **בבחרותו** היה הרב אברמסקי "שר התורה".

- עוד בבחרותו הוא היה שר התורה.

ויש לי הרבה ראיות והוכחות לזה, שאין הזמן לזה עכשיו.

אבל דבר אחד אני רוצה להגיד, מה שראינו בסלבודקא. וזה אני רוצה להגיד
לכבוד החתן היקר וגם לעצמי אני רוצה לומר את הדברים שתהיה לי התעוררות.

מה היה שמה, בסלבודקא?

אינני יודע אם יש את זה במקומות אחרים או שאין את זה במקומות אחרים,
לא הייתי במקומות אחרים. אבל בסלבודקא, ראינו את האהבה והאחווה והנתינת
כבוד שנתנו האחד לזולתו, כמו שאומרים 'ונותנים באהבה רשות זה לזה'...

- [הרב אברמסקי היה אומר בברכת יוצר, 'ונותנים באהבה'...]
אמנם הוא היה מתפלל "נוסח אשכנז", אבל, בכל זאת, הוא היה
מוסיף באהבה, והיה אומר, שבלי 'באהבה', אין לזה טעם...].